

РЕЛІГІЙНІСТЬ ТА СУБ'ЄКТИВНЕ БЛАГОПОЛУЧЧЯ МОЛОДІ: ЕМПІРИЧНИЙ РАКУРС

Березовська Л. І. кандидат психологічних наук, доцент,
Національний університет «Львівська політехніка»

<https://orcid.org/0000-0002-5972-7883>

Лешко Д. Д. PhD доктор богослов'я

Collegium Humanum, Instytut Psychologii, Варшава

<https://orcid.org/0000-0003-4447-1835>

Шевчук С. М. магістрантка 1 року навчання

Національний університет «Львівська політехніка».

<https://orcid.org/0009-0004-3426-2102>

У статті проведено теоретичний аналіз поняття релігійності в ролі чинника суб'єктивного благополуччя молоді, огляд сучасних закордонних та вітчизняних емпіричних досліджень. Описано результати емпіричного дослідження прояву релігійності та суб'єктивного благополуччя у молоді. Розглянуто особливості взаємозв'язку рівнів та типів релігійності з рівнем суб'єктивного благополуччя.

Ключові слова: релігійність; релігійна активність; зовнішня релігійність; внутрішня релігійність; чинники суб'єктивного благополуччя; благополуччя молоді.

Вступ. Аналіз різних аспектів дослідження феномену релігійності свідчить про те, що психологічна наукова база України є вичерпна для вивчення релігійності як властивості особистості. Основна проблематика зосереджена на вивченні впливу релігійності на різні аспекти особистості, включаючи психологічне здоров'я та благополуччя.

В свою чергу, проблема благополуччя у психології виникла як актуальна ще в середині минулого століття. Сучасна ж психологія активно досліджує критерії, фактори, та закономірності формування суб'єктивного благополуччя, що вказує на обмежену кількість досліджень у цій області. Н. М. Савелюк (2017) зазначає, що будь-яке благополуччя особистості неможливо вивчати відокремлено від інших аспектів її життєдіяльності, воно існує лише в контексті взаємодії з іншими аспектами, зокрема, з духовною, включаючи релігійну сферу.

Вивчення психологічних особливостей релігійності надає особливого інтересу у віковому періоді молодості. Дослідники зазначають, що даний вік можна вважати релігійно сугестивним, адже саме на цьому етапі життя часто виникають релігійні кризи, відбувається переосмислення цінностей та аналіз власного відношення до Бога, церкви та релігійних практик. Не варто забувати, що молодість є віком важких

випробувань на шляху особистості, що може впливати на суб'єктивне благополуччя.

Одночасно важливо відзначити, що в Україні практично відсутні обширні наукові дослідження, які б вивчали та пояснювали взаємозв'язок суб'єктивного благополуччя з різними рівнями та видами релігійної активності особистості, як частиною її загальної активності, або з релігійністю, що розглядається як сукупність індивідуально-психологічних особливостей.

Навіть у сучасному періоді складних релігійних та конфесійних питань, важливо враховувати зазначену проблему і у науково психологічних дослідженнях. Тому варто зауважити необхідність більш глибокого дослідження тему релігійності та її взаємозв'язку з суб'єктивним благополуччям у молоді.

Мета статті полягає в теоретико-емпіричному дослідженні релігійності різних рівнів як чинника суб'єктивного благополуччя молоді.

Завдання статті:

- проаналізувати сучасні науково психологічні дослідження явища релігійності в ролі чинника суб'єктивного благополуччя молоді;

- емпірично дослідити та описати взаємозв'язку між рівнем релігійності й суб'єктивним благополуччя молоді.

Теоретичне підґрунтя.

Аналіз поняття релігійності

В сучасній українській та закордонній науці, зосереджують свою увагу на психологічних аспектах проблем релігійності науковці, такі як М. Боришевський, Ф. Василюк, О. Войнівська, Р. Грановська, В. Лубський, О. Любченко, В. Москалець, М. Пірен, О. Предко, М. Савчин, А. Сафронов, М. Аргайл та ін. Невелика кількість психологічних тлумаченнях феномена релігійності спостерігаються суттєві відмінності. Серед ключових понять, за допомогою яких описується релігійність в різних теоріях, можна виділити релігійну свідомість, релігійні почуття, релігійну ідентичність, релігійну активність, релігійні орієнтації, релігійні установки, релігійну духовність і релігійні вірування.

У дослідженнях українських авторів частіше виступає поняття релігійної активності (Н. М. Савелюк, 2017). Релігійну активність розглядають як комплексну форму активності людини, що включає наступні компоненти:

- афективний аспект: досвідчує певні сакральні почуття та стани;
- когнітивний аспект: визнає справжні типові релігійні уявлення та поняття;
- мотиваційний аспект: усвідомлює й приймає релігійно відповідні потреби, мотиви, інтенції;
- конативний аспект: виражає всі ці почуття, уявлення та інтенції відповідними діями.

О. О. Войнівська (2007) пропонує розділяти релігійну поведінку (активність) на два типи: культову та позакультову. Перша полягає в участі віруючих у богослужіннях, виконанні обрядових та ритуальних дій, здійсненні публічних молитв та актів каяття. Позакультова, в свою чергу, включає дії та вчинки, що мотивуються релігійними нормами і принципами та проявляються в соціальних, сімейних, побутових, освітніх сферах та міжконфесійних відносинах (тобто поза церковному середовищі).

Отже, релігійна поведінка може розглядатись нами в якості форми активності, що характеризується релігійними принципами та нормами, спрямованої на отримання підтримки через спілкування з Богом під час складних

життєвих ситуацій. Загальними маркерами, що вказують на наявність релігійної активності є членство в релігійній організації, регулярність відвідування релігійних служб, присутність релігійних артефактів і символів у оточенні особи, знайомство з релігійною літературою та, як вже згадувалось вище, виконання релігійних ритуалів.

Під час окреслення понять релігійності варто згадати таких авторів, як Г. Олпорт та Д. Рос. Опитувальник дослідників відомий під назвою “Методика для діагностики релігійної орієнтації” вважається одним із найвідоміших в галузі релігійної персонології (Н. М. Савелюк, 2017). Методика спрямована на визначення домінування зовнішньої і внутрішньої релігійності та базується саме на свідомій оцінці власної поведінки індивідом. Даний опитувальник сформований на базі теорії Г. Олпорта, котрий запропонував так званий континуум для вимірювання релігійного переживання. Як пише Н. С. Коструба (2023), даний континуум характеризується двома полюсами, де перший відображає релігійні спрямування в формі почуттів, як базових мотивів викликаних внутрішніми цінностями (внутрішня релігійність), а другий відображає релігійність в формі інструменту і умотивовану зовнішньою значущістю (зовнішня релігійність).

Таким чином, знайомлячись з роботами дослідниць та дослідників напрямку релігійної психології, ми не раз стикаємося з розділенням поняття релігійності на внутрішню та зовнішню орієнтовані типи. Трохи заходячи вперед зазначимо, що дані типи будуть важливими і для нашого дослідження.

Огляд сучасного ставлення молоді до поняття релігійності

Питання ролі релігійності серед населення України є актуальним, як для авторів психологічної науки, так і для соціологічної. У дослідженні О. Є. Чуби (2019), проведеному за участі студентської молоді, виявлено, що 46,8% респондентів визнали себе віруючими та є активними членами церковної громади (де 46,8% опитаних зазначили, що не відносять себе до конкретного віровчення, а 53,2% сповідують конкретне віровчення). В той же час, серед опитаних студентів лише 5,8%

позиціонують себе, як атеїсти та повністю заперечують існування Бога. В своїй праці О. Є. Чуба (2019) порівнює вище вказані результати з результатами дослідження В. В. Любчик (2019), проведеному у 2019 році. Відповідно їм, 62,6% представників студентської молоді центрального регіону України вважають себе віруючими, тоді як 5,7% - невіруючі.

Для більш точної оцінки сучасного стану кількості віруючих серед молоді, звернемось до пізніших досліджень. Результати загальнонаціонального дослідження соціологічної служби Центру Разумкова, проведеного в листопаді 2022 р., вказують, що за період від початку повномасштабної війни, на території України спостерігається вагомий ріст відсотку віруючих серед молодшого покоління: серед мешканців 18-24 років за рік відсоток виріс з 48,2 до 60,6%, 25-29 років – з 56,1 до 65,1%. Тобто, ми можемо спостерігати тенденцію приросту відсотку віруючих серед молоді.

Н. М. Савелюк (2023) знаходить причину подібного підвищення в аксіологічній природі релігійності. Вона, в свою чергу, відрізняється спільністю з релігійними концепціями відносно до цінностей особистості. У воєнний період важко раціоналізувати необхідні жертви та насильство, через що люди часто знаходять заспокоєння в вірі та безпосередньо церкві, котра є середовищем з чіткою системою цінностей та моральних принципів. Даний аспект релігійності серед студентської молоді також досліджувався О. Волинець (2007). Зі слів автора, християнська мораль відіграє важливу роль у формуванні духовно-моральних цінностей серед даної вікової категорії, адже орієнтація на неї виявляється у пошуку вічного добра та встановленні правдивих принципів. Отже, можна зауважити, що в 2024 році питання релігійності серед молоді стає більш затребуваним.

Автори, що в дослідженнях фокусуються на оцінці рівня релігійності населення, для більшої деталізації, розділяють релігійну активність на більш конкретні компоненти, такі як частота відвідування служінь, особистих молитв на день, читання Біблії та ін. У роботі А. Мельникової (2022) описано

дослідження, що було проведене в 2022 році серед 57 релігійно-звернених осіб віком від 17 до 28 років. За його результатами було виявлено, що молодь проявляє більшу активність у реалізації:

- колективного служіння (участь у служіннях) - 38,2%;
- індивідуального служіння (молитва) - 49,1%;
- соціального служіння (участь у соціальних заходах, пожертвування) - 29,1%.

Цікавим є спостереження, що факторами впливу рівень релігійності серед молоді (а саме – студентської молоді) є сфери їхньої діяльності. Так, у студентів технічних та природничо-наукових вузів можна виявити достатньо ортодоксальну концепцію Бога (передбачає існування вищої сили, яка створила світ і володіє абсолютною владою над ним), тоді як у гуманітаріїв вона більш націлена на натуралістичний підхід, відповідно котрому суспільство є продовженням природних і космічних явищ.

М. Ярошук (2019) зазначає, що за результатами методики “Тест для визначення структури індивідуальної релігійності Ю. В. Щербатих” у студентів із низьким рівнем релігійності зафіксовані вищі показники ставлення до релігії як до філософської концепції (раціональний підхід до релігійних питань), чи сукупності норм і правил та виявляються вищі показники ставлення до магії. Студенти з високим рівнем релігійності відрізняють відношенням до релігії, як джерела підтримки та втіхи, спостерігається тенденція наслідувати та дотримуватися зовнішніх форм релігійних практик – виконання конкретних ритуалів, передбачених їхньою релігійною конфесією.

Вчені наголошують, що у віковий період молодості особа намагається інтегрувати різноманітний досвід і знання про людину і світ, сформувати власний світогляд. Цей етап характеризується інтенсивними роздумами щодо духовної дійсності та є періодом релігійної автентичності. Молоді найбільш притаманною є складність психічних та релігійних почуттів, а зміна соціальної ситуації спричинює прагнення до релігії, яка відкриває сенс життя. Саме тому,

вищезгадані статистичні результати відсоткових відношень віруючих до невіруючих не викликають сумнівів.

Явище релігійності в ролі чинника суб'єктивного благополуччя

Психологічна наука продовжує вивчення критеріїв, чинників, механізмів та закономірностей формування та розвитку суб'єктивного благополуччя у всіх його різноманітних аспектах, що ще раз підкреслює відносну малодослідженість даної теми. Розглядаючи чинники суб'єктивного благополуччя молоді, дослідники виділяють два типи:

- зовнішні (поза особистісні) чинники: соціальні, матеріальні і фізичні аспекти (Ryff C. D., Keyes C. L. M., 1995), економічні ресурси і політичні свободи (Т. Данильченко, 2016), рівень доходів (Veenhoven R., Kalmijn W., 2005), соціальні взаємини, робота, відпочинок і т.д.;

- внутрішні (суб'єктивні) фактори: екстраверсія, нейротизм, відкритість до досвіду, впевненість у собі, внутрішній локус контролю, висока самооцінка (Ryff C. D., Keyes C. L. M., 1995), оптимізм, довірливість, саморозуміння, залученість, відповідальність, зрозумілість (Н. Каргіна, 2015) та інші.

Відштовхуючись від різноманіття перерахованих вище чинників стає зрозуміло, що будь-яке благополуччя особистості неможливо абстрагувати від усіх інших аспектів її життєдіяльності. Воно існує лише в контексті та взаємодії з різними аспектами життя людини. Однією із цих складових є духовна, зокрема релігійна складова (Н. Савелюк, 2017).

Цікавим є факт того, що точка зору різних дослідників релігійності в рамках благополуччя, може кардинально відрізнятись. Так, одна група дослідників (здебільшого - атеїстичних) стверджує, що релігійність має лише негативний вплив на психологію суспільства, інша ж навпаки, наголошує позитивний вплив релігії, духовності на рівень суб'єктивного благополуччя. Таким чином, можемо прийти до висновку, що взаємозв'язок між релігійною активністю особистості та її благополуччям є далеко неоднозначний (Н. Савелюк, 2017). Особливо мало є саме сучасних досліджень даної теми.

Серед відносно сучасних досліджень взаємозв'язок релігійності та благополуччя можна виділити вже згадану Н. Савелюк (2017). За результатами емпіричного дослідження, авторка виявила, що активно релігійним респондентам притаманний нижчий рівень тривоги в контексті трудової та навчальної діяльності, вищий рівень задоволення роботою/навчанням, відносинами у сім'ї, харчуванням, спілкуванням, життєвими перспективами. Важливо зауважити, що деякі з цих характеристик перераховані вченими, як чинники суб'єктивного благополуччя.

Також, відповідно результатам, релігійна активність респондентів збільшується під час негативних станів, що може означати використання даного типу активності в якості цілющої поведінки. Подібні результати були отримані і в дослідженні М. Ярощук (2019) в котрому, серед представників релігійної частини респондентів, був виділений релігійно стурбований тип, який розглядає релігію як захист від підвищеної тривожності.

Існують дослідження, які показують тісну позитивну кореляцію між індивідуальною релігійністю, духовністю та психічним здоров'ям. Результати дослідження людей з високим рівнем релігійності та духовності у Великобританії показують, що рівень тривожності, депресії та конфліктної прихильності значно нижчий у людей з високою духовністю (Koenig H. G., McCullough M. E., Larson D. B., 2001).

Таким чином, можна стверджувати, що духовність та релігійність окреслюється вченими, як один з компонентів суб'єктивного благополуччя та мають непрямий вплив на психологічне та психічне здоров'я людей. Але ми також спостерігаємо, що українська база досліджень прямих зв'язків особистісної релігійності з суб'єктивним благополуччям є доволі мала.

Методи дослідження. Впродовж дослідження було використано такі методи:

- теоретичний огляд літератури з метою з'ясування стану розробленості проблеми релігійності в ролі чинника суб'єктивного благополуччя молоді на сучасному етапі в Україні: аналіз, синтез, узагальнення;

Питання психології

- емпіричне дослідження взаємозв'язку релігійності з рівнем суб'єктивного благополуччя молоді, що здійснене за використанням тестів: методика для діагностики релігійної орієнтації Г. Олпорта та Д. Рос.; аркуш самооцінки рівня релігійності (СРР); опитувальник медіарелігійності особистості Н.С. Коструби (ОМРО); методика «Модифікована шкала суб'єктивного благополуччя БіБіСі» (The Modified BBC Subjective Well-being Scale (BBC-SWB)); а також анкети для збору даних щодо базових демографічних даних (вік, стать, рівень освіти) та спеціальних питань (приналежність до релігійної конфесії, частота відвідувань служб, частота читання релігійної літератури);

- аналіз здійснено на основі описових статистик.

Результати та обговорення.

Дослідження проводилося серед представників молоді обох статей. Участь у дослідженні взяли 63 дорослих віком від 18 до 35 років. Загальна кількість учасників склала 46 жінок та 17 чоловіків. Серед досліджуваних, 44% осіб вважають себе віруючою людиною, 24% здебільшого схильних називати себе віруючим, 11% – не визначені та переважно не віруючі, і 10% вважають себе не віруючими.

За релігійною орієнтацією: 41% респондентів позиціонують себе, як протестантів, у 27% не відносять себе до конкретного віросповідання, 22% є православними, а 10% – католики. За частотою відвідувань церкви: 54% респонденти відвідують церкву рідше, чим раз на місяць (що становить більшу частину вибірки), 22% – приблизно раз на тиждень, 21% - більше раз на тиждень, 3% два-три рази на тиждень. За частотою читання релігійної літератури: 31% опитуваних ніколи не читали релігійну літературу, 29%

читають рідко, 27% респондентів інколи читають літературу і 13% часто приділяють час читанню релігійної літератури.

Отже, більшість опитаних респондентів, вважають себе віруючими людьми, позиціонують себе, як протестанти, відвідують церкву рідше, чим раз на місяць та ніколи не читали релігійну літературу. Одразу можна зауважити, що відсоток віруючих респондентів (44%) не відповідає відсотку відвідування церкви раз на тиждень (тобто служб), що становить 22%, та відсотку частого читання релігійної літератури – 13%. Таким чином, ми бачимо, що відсоток практикуючих віруючих є меншим, від загального відсотка за показником наявності релігійності у респондентів.

За результатами методики «Модифікована шкала суб'єктивного благополуччя БіБіСі» було визначено, що 67% респондентів притаманний низьким рівнем суб'єктивного благополуччя, 30% мають середній рівень, тоді як лише 3% респонденти – високий. Це вказує на те, що для нашої групи досліджуваних здебільшого є притаманний низький рівень суб'єктивного благополуччя.

У результаті кореляційного аналізу для змінної «суб'єктивне благополуччя», були виявлені негативні зв'язки з показниками: Відвідування церкви ($r = -0.280$; $p = 0.026$), Читання релігійних текстів ($r = -0.317$; $p = 0.011$) та Внутрішня релігійна орієнтація ($r = 0.320$; $p = 0.011$). Отримані результати вказують на те, що особи, котрі мають вищий рівень суб'єктивного благополуччя, частіше відвідують церкву, часто читають релігійну літературу та мають високу внутрішню релігійну орієнтацію. Кореляційна плеяда для перерахованих змінних представлена на рисунку 1.

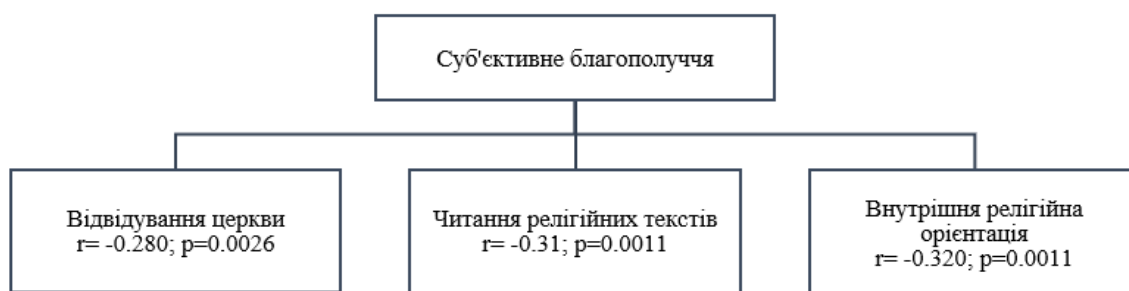

Рис. 1. Кореляційна плеяда показника суб'єктивного благополуччя

Для перевірки наступної гіпотези, респонденти були розділені на групи за рівнем суб'єктивного благополуччя для подальшого здійснення однофакторного-дисперсійного аналізу. Нами був виявлен статистично істотний зв'язок для показників: Внутрішня релігійна орієнтація ($F(2, 60) = 4.44; p = 0.016$), Медіарелігійність ($F(2, 60) = 3.76; p = 0.029$) та Поведінковий компонент релігійності ($F(2, 60) = 7.27; p = 0.001$). Виходячи з порівняння середніх ми отримали наступні дані: високе значення внутрішньої орієнтації притаманне групі з високим рівнем суб'єктивного благополуччя ($M = 37$), висока медіарелігійність притаманна групі з середнім показником суб'єктивного благополуччя ($M = 83$), тоді як групі з високим притаманні нижчі значення ($M = 69$), високий поведінковий компонент притаманний особам з групи середнього рівня суб'єктивного благополуччя ($M = 31$), тоді як низький для осіб з групи високого рівня ($M = 14$).

Описані вище результати вказують, що високий рівень внутрішньої релігійної орієнтації спостерігається у групі з високим рівнем суб'єктивного благополуччя, у представників групи з середнім показником релігійна орієнтація чітко не визначена, тобто релігійність таких людей може передбачати задоволення духовних потреб, проте не виключає за необхідності її використання для інших цілей. Представники середнього рівня можуть активно публікувати і поширювати світлина і дописів щодо власного релігійного досвіду, участі у релігійних обрядах, спілкування на релігійні теми у інтернеті через блоги, соціальні мережі, використовують мобільні додатки із релігійним змістом.

Отже, нами було проведено дослідження для виявлення наявності взаємозв'язків релігійності різних типів з суб'єктивним благополуччям молоді. В подальшому планується розширення дослідження даної теми з урахуванням більшої кількості побічних факторів, що впливають на суб'єктивне благополуччя та можуть заважати більш чистій та точній оцінці його взаємозв'язку саме з релігійністю та духовністю.

Висновки.

- Релігійність особистості – комплексне поняття, проявом якого є релігійна активність, що поділяється на внутрішній та зовнішній тип і включає членство в релігійній організації, регулярність відвідування релігійних служб, присутність релігійних артефактів і символів у оточенні особи, знайомство з релігійною літературою та, виконання релігійних ритуалів.

- Аналіз закордонної та української наукової літератури показав, що деякі вчені включають духовність в ряд чинників суб'єктивного благополуччя, та сама релігійність, як зазначають дослідники, не має безпосередній вплив на благополуччя особистості, лише наслідки релігійної активності.

- Для вікового етапу молодість є характерними формування власного світогляду, інтенсивні роздумами щодо духовної дійсності та прагнення до релігії, яка може відкрити сенс життя.

- Результати емпіричного дослідження свідчать: опитаній молоді притаманний переважно низький рівень суб'єктивного благополуччя; більшість респондентів позиціонують себе, як віруючих.

- Представникам групи з високим рівнем суб'єктивного благополуччя притаманний високий рівень внутрішньої релігійної орієнтації, мають низьку релігійну активність в медіа.

- Представники середнього рівня суб'єктивного благополуччя релігійно проявляються у соціальних мережах, можуть активно публікувати і поширювати світлина і дописів щодо власного релігійного досвіду, участі у релігійних обрядах, спілкування на релігійні теми, використовують мобільні додатки із релігійним змістом.

- Представники з нижчим рівнем суб'єктивного благополуччя частіше відвідують церкву, часто читають релігійну літературу та мають нижчу внутрішню релігійну орієнтацію.

- Подальші дослідження будуть спрямовані на конкретизування проявів релігійності та розширене дослідження їх взаємозв'язку з показником суб'єктивного благополуччя.

Питання психології

Список використаних джерел

1. Війна і церква. Церковно-релігійна ситуація в Україні (листопад 2022 року) – Режим доступу: <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/viina-i-tserkva-tserkovnoreligiina-sytuatsiia-v-ukraini-2022r-lystopad-2022r>
2. Волинець О. (2007). Релігія в системі світоглядно-морально-етичних цінностей українського суспільства. // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. Львів: Видавництво НУ “Львівська політехніка”. 19.
3. Войнівська О. О. (2007) Психологічні особливості особистісної релігійності. Автореф. на здобуття ст. канд. психол. наук: спец. «Загальна психологія, історія психології». Одеса, 20.
4. Данильченко Т. В. (2016). Суб’єктивне соціальне благополуччя: психологічний вимір: монографія. Чернігів: Десна Поліграф, 543, 61.
5. Каргіна Н. В. (2015). Основні підходи до вивчення психологічного благополуччя особистості: теоретичний аспект. Наука і освіта: наук.-практ. журнал. №3. 48-55.
6. Коструба Н. С. (2023). Опитувальник медіарелігійності особистості. Луцьк. 32.
7. Любчук В. В. (2019). Позакультові практики сучасних християнських церков в Україні: теоретичний та емпіричний аспекти дослідження. Східноєвропейський національний університет ім. Лесі Українки. Харків. 19.
8. Мельникова А. С. (2022) Дослідження релігійної активності української молоді. In The VII International Scientific and Practical Conference «Theoretical methods and improvement of science», December 12–14, Bordeaux, France. 278.
9. Савелюк Н. М. (2023). Зовнішні та внутрішні релігійні орієнтації українців в умовах війни. // Ціннісні орієнтири в сучасному світі: теоретичний аналіз та практичний досвід: збірник тез V Міжнародної науково-практичної конференції, 11-12 травня 2023 року, м. Тернопіль. ТНПУ ім. В. Гнатюка. Ред. кол.: Морська Н. Л., Литвин Л. М., Поперечна Г. А.. Тернопіль: ФОП Осадца Ю. В. 27-31.
10. Савелюк Н. М. (2017). Психологічні аспекти проблеми взаємозв’язку релігійної активності та суб’єктивного благополуччя. Психологія: реальність і перспективи. Рівне, Вип. 8. 244-250.
11. Савелюк Н. М. (2017). Релігійна активність і механізми психологічного захисту особистості. Психологічні перспективи. Вип. 30. 184-198.
12. Чуба, О. Є. (2019). Особливості релігійної соціалізації студентської молоді. Наукові записки. Серія: Педагогіка і психологія: зб. наук. праць / Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. Вип. 58. 203-207.
13. Ярошук, М. (2019). Психологічні особливості прояву релігійності особистості. Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки. Луцьк. 207.
14. Koenig H. G. and McCullough, M. E. and Larson, D. B. (2001). Handbook of religion and health. New York : Oxford University Press, 2001. 308
15. Ryff, C. D., & Keyes, C. L. M. (1995). The structure of psychological well-being revisited. Journal of personality and social psychology, 69(4), 719. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0022-3514.69.4.719>
16. Veenhoven, R., & Kalmijn, W. (2005). Inequality-adjusted happiness in nations egalitarianism and utilitarianism married in a new index of societal performance. Journal of Happiness Studies, 6, 421-455. <https://doi.org/10.1007/s10902-005-8857-5>

References

1. War and the church. Church and religious situation in Ukraine (November 2022) – Rezhym dostupu: <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/viina-i-tserkva-tserkovnoreligiina-sytuatsiia-v-ukraini-2022r-lystopad-2022r> (in Ukrainian)
2. Volynets O. (2007). Relihiia v systemi svitohliadno-moralno-etychnykh tsinnosti ukrainskoho suspilstva. [Religion in the system of worldview, moral and ethical values of Ukrainian society.] // Ukrainska natsionalna ideia: realii ta perspektyvy rozvytku. Lviv: Vydavnytstvo NU “Lvivska politekhnika”. 19. (in Ukrainian)
3. Voinivska O. O. (2007) Psykholohichni osoblyvosti osobystisnoi relihiinosti. [Psychological features of personal religiosity.] Avtoref. na zdobuttia st. kand. psykhol. nauk: spets. «Zahalna psykholohiia, istoriia psykholohii». Odessa, 20. (in Ukrainian)
4. Danylchenko T. V. (2016). Subiektyvne sotsialne blahopoluchchia: psykholohichni vymir [Subjective social well-being: a psychological dimension] : monohrafiia. Chernihiv: Desna Polihraf, 543, 61. (in Ukrainian)
5. Karhina N. V. (2015). Osnovni pidkhody do vyvchennia psykholohichnoho blahopoluchchia osobystosti: teoretychnyi aspekt [Basic approaches to the study of psychological well-being of the individual: theoretical aspect]. Nauka i osvita: nauk.-prakt. zhurnal. №3. 48-55. (in Ukrainian)

6. Kostruba N. S. (2023). Opytuvalnyk mediarelihiinosti osobystosti [Questionnaire of personality media religiosity.]. Lutsk.32. (in Ukrainian)
7. Liubchuk V. V. (2019). Pozakultovi praktyky suchasnykh khrystyianskykh tserkov v Ukraini: teoretychni ta empirychni aspekty doslidzhennia [Extra-cult practices of modern Christian churches in Ukraine: theoretical and empirical aspects of the study.]. Skhidnoevropeiskyi natsionalnyi universytet im. Lesi Ukrainky. Kharkiv.19. (in Ukrainian)
8. Melnykova A. S. (2022) Doslidzhennia relihiinoi aktyvnosti ukrainskoi molodi [Study of the religious activity of Ukrainian youth]. In The VII International Scientific and Practical Conference «Theoretical methods and improvement of science», December 12–14, Bordeaux, France. 278. (in Ukrainian)
9. Saveliuk N. M. (2023). Zovnishni ta vnutrishni relihiini oriientsii ukraintsiiv v umovakh viiny [External and internal religious orientations of Ukrainians during the war]. // Tsinnisni oriientyry v suchasnomu sviti: teoretychni analiz ta praktychni dosvid: zbirnyk tez V Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii, 11-12 travnia 2023 roku, m. Ternopil. TNPU im. V. Hnatiuka. Red. kol.: Morska N. L., Lytvyn L. M., Poperechna H. A.. Ternopil: FOP Osadtsa Yu. V. 27-31. (in Ukrainian)
10. Saveliuk N. M. (2017). Psykholohichni aspekty problemy vzaiemozviazku relihiinoi aktyvnosti ta subiektyvnoho blahopoluchchia [Psychological aspects of the problem of the relationship between religious activity and subjective well-being]. Psykholohiia: realnist i perspektyvy. Rivne, Vyp. 8. 244-250. (in Ukrainian)
11. Saveliuk N. M. (2017). Relihiina aktyvnist i mekhanizmy psykholohichnoho zakhystu osobystosti [Religious activity and mechanisms of psychological protection of the individual]. Psykholohichni perspektyvy. №30. 184-198. (in Ukrainian)
12. Chuba O. Ye. (2019). Osoblyvosti relihiinoi sotsializatsii studentskoi molodi [Peculiarities of religious socialization of student youth]. Naukovi zapysky. Serii: Pedahohika i psykholohiia: zb. nauk. prats / Vinnytskyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. Vyp. 58. 203-207. (in Ukrainian)
13. Yaroshchuk M. (2019). Psykholohichni osoblyvosti proiavu relihiinosti osobystosti [Psychological features of the manifestation of religiosity of the individual]. Skhidnoevropeiskyi natsionalnyi universytet imeni Lesi Ukrainky. Lutsk. 207. (in Ukrainian)
14. Koenig H. G. and McCullough, M. E. and Larson, D. B. (2001). Handbook of religion and health. New York : Oxford University Press, 2001. 308
15. Ryff C. D., & Keyes C. L. M. (1995). The structure of psychological well-being revisited. Journal of personality and social psychology, 69(4), 719. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0022-3514.69.4.719>
16. Veenhoven R., & Kalmijn, W. (2005). Inequality-adjusted happiness in nations egalitarianism and utilitarianism married in a new index of societal performance. Journal of Happiness Studies, 6, 421-455. <https://doi.org/10.1007/s10902-005-8857-5>

Summary

RELIGIOSITY AND SUBJECTIVE WELL-BEING OF YOUTH: AN EMPIRICAL PERSPECTIVE

Berezovska L. I. Candidate of Psychological Sciences,

Associate Professor Lviv Polytechnic National University

Leszko D. D. ks., dr Collegium Humanum, Instytut Psychologii

Shevchuk S. M. master's student, specialty 053 "Psychology"

Lviv Polytechnic National University

Abstract. *The well-being of an individual is impossible to study in isolation from other aspects of his/her life, it can only exist in the context of interaction with other aspects, in particular, with the spiritual, including the religious sphere. The study of the psychological features of religiosity is of particular interest in the youth period. Researchers note that this age can be considered religiously suggestible, because it is at this stage of life that religious crises often occur, values are rethought and one analyses one's own attitude to God, the church and religious practices. In addition, youth is the age of difficult trials on the path of an individual, which can affect subjective well-being and in order to overcome which an individual can turn to God and Higher Power for support.*

The purpose of the article is to provide a theoretical and empirical analysis of religiosity and subjective well-being of young people.

Research methods. *A set of methods was used. Theoretical methods: analysis, synthesis, and generalisation. Empirical methods: a scale for diagnosing religious orientation (G. Allport and D. Ross); a self-assessment sheet of the level of religiosity (SRL); a questionnaire of media religiosity of the individual (QMRI) (N.S. Kostruba); the Modified BBC Subjective Well-being Scale (BBC-SWB).*

Results. *The article describes the analysis of existing approaches to understanding the concept of religiosity. A review of modern data sources that examine the level of religiosity among young people and the characteristics of its manifestation is conducted, according to which, on average, half of the respondents identify themselves as people of faith. The analysis of studies by foreign and Ukrainian authors aimed at outlining the relationship between religiosity and subjective and psychological well-being is presented.*

The results of an empirical study of the level of religiosity of young people are presented. According to these results, 44% of respondents believe in God and Higher Power. The results of an empirical study of the level of subjective well-being show that the surveyed youth is characterised by a predominantly low level of subjective well-being.

Scientific novelty. *The relationship between the religious activity of young people and their subjective well-being was studied.*

Practical significance. *The article can be used to expand the scientific base on the topic of youth religiosity and its relationship with subjective well-being.*

The conclusions and prospects for further research.

- the religiousness of a personality is a complex concept, the manifestation of which is religious activity, which is divided into internal and external types;

- the age period of youth is characterised by the formation of one's own worldview, intensive reflection on spiritual reality and the desire to find the meaning of life;

- a high level of internal religious orientation is more pronounced in the group with a high level of subjective well-being;

- the frequency of church attendance and reading religious literature increases with a low level of subjective well-being.

Given the wide scope of the topic under study, further research will be aimed at specifying the manifestations of religiosity and expanding the empirical study of their relationship with the indicator of subjective well-being.

Key words: *religiosity; religious activity; external religiosity; internal religiosity; factors of subjective well-being; well-being of youth.*

Концептуалізація – Березовська Л. І.

Методика – Лешко Д. Д.

Формальний аналіз – Шевчук С. М.

Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.

The authors declare that they have no conflict of interest.

Дата надходження рукопису/Date of receipt of the manuscript: 25.04.24.

Дата прийняття рукопису/Date of acceptance of the manuscript: 15.05.24.

© 2024. This work is under an open license CC BY-NC 4.0.